

Türkiye’de Mehmet Akif Ersoy Konusunda Yapılan Lisansüstü Tezlere Yönelik Bibliyometrik Bir Araştırma

A Bibliometric Research on Graduate Thesis About Mehmet Akif Ersoy in Turkey

Ali KÖSE ¹
Seher ARIKAN TEZERGİL ²

Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Received: 30.03.2022
Kabul Tarihi / Accepted: 03.05.2022
Doi: 10.48146/odusobiad.1095956

Atf / Citation: Köse, A. ve Arıkan Tezergil, S., A., (2022). “Türkiye’de Mehmet Akif Ersoy Konusunda Yapılan Lisansüstü Tezlere Yönelik Bibliyometrik Bir Araştırma”, ODÜSOBİAD Özel Sayı 1-14, Doi: 10.48146/odusobiad.1095956

Öz

Bibliyometrik analiz son dönemlerde oldukça önemli bir bilimsel uzmanlık alanı olarak kabul görmekte olup özellikle araştırma ve değerlendirme metodolojisinin ayrılmaz bir parçası hâline gelmiştir. Söz konusu analiz belirlenmiş olan bir konudaki sözel ve sayısal parametrelere ilişkin değişiklikleri ortaya koymaya, konuyla ilişkili yayınların profilini ve eğilimlerini belirlemeye yönelik istatistiksel yöntemleri temel almaktadır.

Bu çalışmada bibliyometrik analiz yöntemi ile bugüne kadar hayatı, düşünceleri, eserleri, şahsiyeti, ile pek çok araştırmaya konu olmuş olan Mehmet Akif Ersoy ile ilgili lisansüstü çalışmalarda araştırma eğilimlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Türkiye’de Mehmet Akif Ersoy hakkında yapılmış lisansüstü tezler Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi’nden elde edilerek incelenmiş ve elde edilen sayısal veriler, yüzde ve frekansa ekseninde değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda yapılan çalışmaların konusu, özgün dili, türü, yazım yılı, yapıldığı üniversitesi, yapıldığı anabilim dalı ve içeriği ile ilgili dağılımlar belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma sonucunda, lisansüstü tez konularının seçiminde edebiyatçılarla karşılaştırma, edebî açıdan inceleme, fikrî açıdan inceleme ve hayatı veya eserlerine ilişkin genel inceleme üst başlıklarında toplandığı görülürken eserlerinde kullandığı dil ile eserlerindeki seçili temalar ekseninde çok az çalışmanın yapıldığı tespit edilmiştir.

Anahtar sözcükler: Mehmet Akif Ersoy, Lisansüstü Tezler, Bibliyometrik Analiz, İçerik Analizi, Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi

Abstract

Bibliometric analysis has recently been recognized as a very important field of scientific expertise and has become an integral part of research and evaluation methodology. The analysis in question is based on statistical methods to reveal changes in verbal and numerical parameters on a determined subject, and to determine the profile and trends of publications related to the subject.

In this study, it is aimed to determine research tendencies in graduate studies about Mehmet Akif Ersoy, who has been the subject of many researches with his life, thoughts, works, personality, and bibliometric analysis method. For this purpose, postgraduate theses about Mehmet Akif Ersoy in Turkey were obtained from the Higher Education Council National Thesis Center and analyzed and the numerical data obtained were evaluated on the axis of percentage and frequency. It has been tried to determine the distributions related to the subject, original language, type, year of writing, university, department and content of the studies carried out in this direction. As a result of the study, it has been determined that while the selection of postgraduate thesis topics are gathered under the headings of comparison with the literati, examination in terms of literature, examination in terms of ideas and general examination of his life or works, it has been determined that very little work has been done on the axis of the language he used in his works and the selected themes in his works.

Keywords: Mehmet Akif Ersoy, Graduate Theses, Bibliometrics Analysis, Content Analysis, the National Council for Higher Education Dissertation Center.

¹Sorumlu Yazar; Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, Finansal Bilimler Fakültesi, Aktüerya Bilimleri Bölümü, İstanbul, e-mail: akose@marmara.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6114-1550>

² Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Finansal Bilimler Fakültesi, Aktüerya Bilimleri Bölümü, İstanbul, e-mail: stezergil@marmara.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0228-724X>

Giriş

Milli şair Mehmet Akif Ersoy gerek eserleri, düşünceleri ve gerekse de İstiklal Marşımızın yazarı olması nedeniyle tarihimizde yer alan önemli bir edebiyatçı ve fikir insanıdır. 1873 yılında İstanbul'da doğmuştur ve babası İpekli Tahir Efendi, annesi ise Hacı Emine Şerife Hanım'dır. (Candeğer, 2015, Kahraman, 2021).

Eğitimine İstanbul'da başlamış olup, Mülkiye İdadisi'ni bitirdiği dönemde babasının vefatı ve evlerinin yanması nedeniyle Mülkiye'yi bırakarak Baytar Mektebi'ne devam etmiştir. (Candeğer, 2015) 1893'te Baytar Mektebi'ni bitirdikten sonra Baytarlık Dairesi'nde çalışmaya başlamış ve 1913 yılında bu görevinden istifa etmiştir. İlk şiiri 1893 yılında *Hazine-i Fünûn* dergisinde yayınlanmıştır. 1920 yılında Balıkesir'e giderek Millî Mücadele'ye katılmış, 1920 yılı Haziran'ında Burdur mebusu olarak mecliste yer almıştır. Ödülün kaldırılması şartıyla yazdığı "İstiklal Marşı" 1921 yılında Meclis'te Millî Marş olarak kabul edilmiştir. 1923-1926 yılları arasında İstanbul ve Mısır'da yaşamış olup, 1926'dan 1936'ya kadar ise Mısır'da ikamet etmiştir. 1936'da Türkiye'ye dönmüş ve 27 Aralık 1936'da vefat etmiştir. (Kahraman, 2021).

Mehmet Akif Ersoy genel olarak düşüncelerinde *ahlâkı* ön plana koyan, gelenekçi, milliyetçi, muhafazakâr, realist ve reformcu bir kişilik olarak tarif edilebilir. Tüm bu özelliklerinin yanında Mehmet Akif Ersoy'u farklı ve önemli kılan bir diğer özelliği de kendisine ve yaşadığı topluma ilişkin eleştirel bakabilme özelliğine sahip olmasıdır (Şen, 2016).

Bu çalışmada, Mehmet Akif'e dair bibliyometrik çalışmaların kapsamının genişlemesine katkıda bulunmak amacıyla Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi'nden elde edilen verilerle Mehmet Akif Ersoy'la ilgili yapılan lisansüstü çalışmalar değerlendirilmiş olup, sonrasında yeni çalışma konularına rehberlik edecek bilgiler ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Literatür Taraması

Şen (2015) tarafından yazılan "Akif Literatürüne Yeni Bir Katkı: Mehmet Akif Ersoy'un Kur'an Anlayışına Dair Yapılan Çalışmalar Üzerine Bibliyografik Bir Deneme" adlı makale Ersoy hakkında yazılan ilk bibliyografik çalışma olarak literatürde yer almaktadır. Bu çalışmada, Mehmet Akif Ersoy'un Kur'an-ı Kerim'in anlaşılmasına yönelik fikirlerini ortaya koymaya çalışan yayınlar incelenmiştir.

Candeğer (2015) tarafından Mehmet Akif konusunda YÖK elektronik veri tabanında yer alan ve erişime açık 21 tez incelenmiştir. Bu çalışmada, belirtilen tezlerin Mehmet Akif'i hangi açılardan ele aldıkları incelenmiş ve değerlendirilmiş olup, üniversiteler ve bölümler ekseninde karşılaştırmalar yapılmıştır.

Daşcıoğlu ve Husseiny (2019) tarafından yapılmış olunan çalışmada Mısır'da bulunan Kahire Üniversitesi Kütüphanesi ve Darü'l-kütüp Elmasriyye Kütüphanesi arşivleri taranmıştır. Çalışmada Mehmet Akif Ersoy'la ilgili iki adet haber-yorum niteliği taşıyan yazı, iki kitap bölümü, altı adet kitap ve iki adet de lisansüstü tez olmak üzere on iki adet yayın tespit edilmiş ve bu yayınlar çalışmada incelenmiştir.

Görüldüğü üzere Mehmet Akif Ersoy ile ilgili olarak bibliyometrik araştırma sayısı son derece az olup lisansüstü düzeyde doktora, yüksek lisans ve sanatta yeterlilik çalışmalarına ilişkin güncel bir yayın bulunmamaktadır.

Araştırmanın Metodolojisi

Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi

İçerik analizi olarak da tanımlanabilen bibliyometrik yöntem, çalışmaların analiz edilmesi ile birlikte yayınların değerlendirilmesine imkan sağlarken yayın yeterliliği; yayın sayısı, niteliği, dergilerin tarandığı endeksler gibi kriterler ışığında değerlendirilmesine de yardımcı olmaktadır. Ayrıca araştırmacılara konusu seçimi konusunda da yol gösterici olmaktadır (Alkan, 2014, Köse vd., 2017). Bu çalışmada bibliyometrik araştırma yöntemi ile YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde Mehmet Akif Ersoy'un eserleri ve fikirleri konusunda 59 adet lisansüstü tez olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu çalışmalardan erişime açık olan 48 adet lisansüstü tez incelenmiştir. Bu amaçla lisansüstü düzeyde yapılan çalışmalara ilişkin, konu, özgün dil, tür, çalışma senesi, yer aldığı üniversite ve içerik ile ilgili bilgiler derlenmiş ve düzenlenmiştir.

Anakitle ve Örneklem

Araştırmanın anakitlesi, Türkiye’de Mehmet Akif Ersoy hakkında yapılan lisansüstü tezlerden oluşmaktadır. YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde (URL-1) yapılan arama sonucunda, Mehmet Akif Ersoy hakkında toplam 59 adet lisansüstü teze ulaşılmıştır. Bu lisansüstü tezlerden 48 adedinin erişime açık durumda olduğu görülmüştür. Bu nedenle 59 adet lisansüstü tez, çalışmanın anakitlesini oluştururken, 48 adet lisansüstü tez ise örneklem hacmi olarak belirlenmiştir.

Erişime Açıklık											
Açık						Kapalı					
Doktora		Yüksek Lisans		Sanatta Yeterlilik		Doktora		Yüksek Lisans		Sanatta Yeterlilik	
f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
6	12,5	41	85,4	1	2,1	2	18	9	82	-	-

Tablo 1. Mehmet Akif Ersoy Konusunda Yapılmış Lisansüstü Tezlere Erişim Durumu

Tablo 1’e göre, erişime açık olan lisansüstü tezlerin yaklaşık %85’i yüksek lisans %12,5’i doktora ve %2’si ise sanatta yeterlilik tezi olarak tespit edilmiştir. Bununla birlikte 2’si doktora 9’u yüksek lisans tezi olan toplam 11 çalışmanın ise erişime kapalı olduğu görülmüş olup, bu tezler değerlendirmeye alınamamıştır. Tablo 2’deki bilgilere göre ise erişime açık tezlerden Türkçe olarak yazılan tezlerin %85’i yüksek lisans, %13’ü doktora ve %2’si sanatta yeterlilik tezi olup, yazım dili İngilizce olan 2 adet tez ise yüksek lisans tezi olarak hazırlanan çalışmalardan oluşmaktadır.

Yayın Dili											
Türkçe						İngilizce					
Doktora		Yüksek Lisans		Sanatta Yeterlilik		Doktora		Yüksek Lisans		Sanatta Yeterlilik	
f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
6	13	39	85	1	2	-	-	2	100	-	-

Tablo 2. Mehmet Akif Ersoy Konusunda Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Yayın Dili

Lisansüstü Tezlerin İçerikleri

Çalışmaya konu olan toplam 48 adet tezin içerikleri doktora, yüksek lisans ve sanatta yeterlilik tezleri ekseninde ayrı ayrı olarak aşağıda kısaca açıklanmıştır.

Doktora tez çalışmaları

Khalilova (2019) tarafından yapılan doktora tez çalışmasında Türk-Azerbaycan edebiyatları, karşılaştırmalı edebiyat ekseninde değerlendirilmiştir. İlgili çalışmada Türk edebiyatının önemli isimlerinden Mehmet Akif Ersoy ve Azerbaycan edebiyatının şairi ve mütefekkeri Mirze Elekber Sabir’in şiirleri üzerinde metin taraması tekniği ile karşılaştırma yapılmıştır.

Koçak (2016) doktora tez çalışmasında coğrafya, tarih ve medeniyet kavramları ekseninde Mehmet Akif Ersoy, Necip Fazıl Kısakürek ve Sezai Karakoç’un eserlerini değerlendirerek mukayese etmiştir. Çalışma sonucunda yaşadıkları dönemlerin şartlarından ve kendi kişiliklerinden kaynaklanan düşünce farklılıklarına rağmen, bu üç edebiyatçının eserleri ile alternatif bir kimlik söylemi ürettikleri belirtilmiştir. Bununla birlikte bu üç ismin özellikle islam, coğrafya, tarih ve medeniyet konularındaki benzer söylemlerinin yanı sıra farklı söylemlere sahip oldukları sonucuna da ulaşılmıştır.

Uluçay (2014) tarafından yapılan doktora tez çalışmasında Mehmet Akif Ersoy’un meşhur eseri *Safahat* başta olmak üzere, *Sirât-ı Müstakim* ve *Sebilürreşât* dergilerindeki makaleleri, vaazları, tefsir yazıları, hitabeleri, tercüme eserleri, mektupları ve 2012 yılında bir kısmı neşredilen Kur’an Meâlini Akif’in dil ve üslubunun taşıdığı karakteristik özellikleri incelenmiş, örneklerle anlatılmıştır.

Şeyda (2011) ise doktora tez çalışmasında Mehmet Akif Ersoy’un *Safahat* eserinde yer alan ve aralarından seçilen metinler, işlevsel dil bilgisi yaklaşımıyla söz dizimi açısından incelemiş dil birimlerinin söz dizimi içindeki işlevlerini tespit etmeye çalışmıştır.

Duisebayeva (2008) tarafından yapılan doktora tez çalışmasında Mehmet Akif Ersoy'un *Safahat* isimli eseri ile Kazak edebiyatçı Muhtar Avezov'un *Abay Yolu* isimli eseri ile tema bakımından karşılaştırmıştır. Tezde Mehmet Akif ile Muhtar Avezov'un yaşadıkları dönemin siyasi ve kültürel manzarası kısaca anlatılmıştır. Abay Yolu ile *Safahat*'ı incelerken edebî eseri merkez alan metin tahlili metodundan yararlanıldığı görülmüştür. Sonuç olarak çalışmada sosyal problemlere bir çözüm, bir çıkış yolu olarak teklif edilen ideal insan tipinin özellikleri tasvir edilmeye çalışılmıştır.

Gökçek (1995) tarafından yazılan literatürdeki tamamlanmış bir diğer doktora tez çalışmasında ise Mehmet Akif Ersoy'un bütün şiirlerini kapsayan bir inceleme yapılmıştır. Çalışmada Mehmet Akif'in şiirlerinin edebî estetik değerinin ortaya konması amaçlanmıştır.

Yüksek lisans tez çalışmaları

Uçar (2020) yüksek lisans tezinde "değer" kavramını açıkladıktan sonra, değerler ve din eğitimi ilişkisini incelemiş ve ardından Mehmet Akif'in eserlerinde öne çıkan değerleri din eğitimi ekseninde ele alınmış, Ersoy'un hayatını, çeşitli makalelerini ve *Safahat* adlı eserindeki şiirlerini bu doğrultuda değerlendirmiştir.

Durdudiler (2020) tarafından yazılan yüksek lisans tezinde Mehmet Akif Ersoy'un milliyetçilik anlayışı araştırma konusu olarak belirlenmiş ve döneminin sorunlarına çözüm arayışında ve ortaya koyduğu eylemlerinde söz konusu milliyetçilik anlayışının etkileri değerlendirilmiştir.

Kjahja (2020) da Durdudiller gibi yüksek lisans tezinde Ersoy'un eserlerindeki milliyetçilik anlayışını merkeze koymuş olmakla birlikte ilave olarak Arnavut aydınlarının Mehmet Akif Ersoy ile ilgili yorumlarını değerlendirmiştir. Çalışmanın amacı, ırka dayalı milliyetçilik ekseninde, Akif'in gerçek milliyetçiliğini ortaya koymak olarak belirtilmiştir.

Yardım (2020) tarafından yazılan yüksek lisans tezinde Mehmet Akif'in II. Meşrutiyet'ten önce yazdığı ve gençlik dönemine denk gelen ilk şiirleriyle Meşrutiyet sonrası kaleme aldığı ve çoğunluğu *Safahat* genel başlığıyla basılan şiirlerinde edebî tasvirin nasıl kullanıldığı, bu anlatım vasıtasının kullanımında ne gibi değişimler yaşandığı örnekler dâhilinde incelenmiştir.

Maral (2020) yüksek lisans tez çalışmasında, Mehmet Akif Ersoy'un eserlerinin edebî niteliğinin yanı sıra toplumsal ve dinî konularda da değerlendirilmesi gerektiği fikrî ekseninde yirminci yüzyılda ortaya çıkan dinî sorunları Mehmet Akif'in bakışını dikkate alarak değerlendirmiştir.

İlter (2020) tarafından yazılan yüksek lisans tezi ile *Safahat* başta olmak üzere Mehmet Akif'in şiir ve düz yazıları ekseninde onun inanç ile ilgili temel konulardaki görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Husseiny (2019) yüksek lisans tezinde şair kimliğinin yanında önemli bir fikir adamı olan Mehmet Akif Ersoy'un 1925 yılından 1936 yılına kadarki Mısır hayatı üzerine bir araştırma yapmıştır.

Ufuk (2019) yüksek lisans tezinde İkinci Meşrutiyet Dönemi'nde İslamcıların ve Türkçülerin millet kavramsallaştırmalarını Mehmet Akif Ersoy ve Ziya Gökalp'ın yazılı eserleri üzerinden analiz etmeyi amaçlamış ve bu kapsamda söz konusu şairlerin, şiirleri, kitapları, aynı zamanda kayıt altına alınmış söylevleri millet kavramsallaştırmalarındaki değişiklikleri açıklayabilmek için kronolojik olarak incelemiştir.

Bakçı (2019) yüksek lisans tez çalışmasında Allah'ın varlığının delillerini, Allah'ın isim ve sıfatlarını, kader ve kaza konularını, rızık, küfür ve peygamberlere iman konularını ve insanların icad ettiği put gibi bir çok kelâmî problemleri şiirlerinde çokça işlemiş olan M. Akif Ersoy'un şiirleri ekseninde kelâmî görüşlerini incelemiştir.

Açıkgöz (2019) tarafından yazılan yüksek lisans tezinde Mehmet Akif'in *Safahat* adlı eserinde isim tamlamaları incelenmiş, tamlama grupları Türkçe dil bilgisi kurallarına göre değerlendirilerek ortaya çıkan bulgular yapısal ve anlamsal açıdan betimlenmiş, yapı ve anlam bakımından ele alınan isim tamlamalarının kullanım sıklıkları sayısal verilerle tablolar hâlinde sunulmuştur.

Soytürk (2019) yüksek lisans tezinde bir tefrika yayın olan *Safahat*'ın dergideki yayın sürecini incelemiştir. Bu süreçte tefrika edilen diğer şiirleri de ele almış ve romanesk özellikler içeren toplumsal şiirlerin ideolojik bir yayın organı içerisinde nasıl monolojik bir örüntüye dönüştüğünü tartışmıştır.

Gözen (2019) tarafından yazılan yüksek lisans tezinde Mehmet Akif'in nazım ve nesirlerindeki ictimâî tefsir unsurları incelenmiştir. Mehmet Akif Ersoy'un göz ardı edilmiş olan nesir ve nazım türü çalışmaları değerlendirilerek Mehmet Akif'in ictimâî tefsir yönü ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Cebeci'nin (2019) yüksek lisans tezinde İslamcılık akımı hakkında kavramsal çerçeve çizildikten sonra Mehmet Akif'in hayatı, ilmî ve fikrî kişiliği, ana hatlarıyla incelenmiştir. Ayrıca onun dinî ve siyasi görüşleri yazmış olduğu; makale, şiir, tefsir, hutbe ve vaazları dönemler itibariyle değerlendirilmiş, fikirlerinin İslamcılık olarak nitelendirilip nitelendirilmeyeceği tartışılmıştır.

Unsu (2018) tarafından yazılan yüksek lisans tezinde Mehmet Akif Ersoy ve Tefvik Fikret'in şiirlerinde tema karşılaştırması yapılmıştır. Aynı olaylar, aynı beşeri ıstıraplar ve mutluluklar karşısında iki insanın benzer veya farklı yaklaşımlarının nedenleri üzerinde durulmuştur. Ayrıca hem yaşadıkları dönemdeki hem de sonraki dönemlerdeki insanlara neler vermek istedikleri araştırılarak birçok konuda farklı bakış açılarından kaynaklanan kırgınlıklarına, küskünlüklerine rağmen ortak müşterekler üzerinde nasıl birleştikleri incelenmiştir.

Türk (2018) yüksek lisans tezinde Akif'in eserlerini veya fikirlerini değerlendirmek yerine Mehmet Akif Ersoy'a dair değerlendirmeleri araştırmıştır. Farklı kimlikler ve çeşitli bakış açılarıyla hazırlanmış olan 10 eser karşılaştırılarak, Mehmet Akif Ersoy hakkındaki yorum benzerliklerini ve farklılıklarını irdelenmeye çalışmıştır.

Aydilek (2017) tarafından yazılan yüksek lisans tezinde Mehmet Akif'in düşüncelerinin sosyal bilgiler ders kitaplarına yansımaları araştırılmıştır. 20 öğretmen ve 100 öğrenci üstünde görüş anketi uygulanmış ve sonuçlar değerlendirilmiştir.

Öğüt (2017) yaptığı yüksek lisans tez çalışmasında, akademide 2000'li yıllara kadar var olan kutuplaşmayı, seküler akademisyenlerin müslüman akademisyenlere olan hegemonik yaklaşımını incelemiş, Mehmet Akif Ersoy ve Mithat Cemal'in kamusal iletişime örnek teşkil ettiğini düşündüğü arkadaşlığını araştırarak tartışmıştır.

Abdallah (2016) tarafından yazılan yüksek lisans tezinde Mehmet Akif Ersoy ve Abdullah Et-tayyib'in bir geleneğin ihyası noktasında benzerlikleri ve farklılıkları ortaya konmuştur. Şiirlerinde her ikisinde de ortak olan "Asım" figürü ekseninde Akif'in "Asım" metninde, Et-Tayyib'in "Asımın Yolculuğu" şiirinde manevi geleneğin yansımalarının nasıl işlendiği incelenmiştir.

Baysülen (2016) yüksek lisans tezinde konuşmaları ve eserleri bağlamında Mehmet Akif Ersoy'un eğitim felsefesini incelemiştir. Araştırmada kuram oluşturma yaklaşımı kullanılmış olup, Akif'in konuşmaları ve eserleri ekseninde somutlaşan eğitim felsefesi belirlenmeye çalışılmıştır.

Demirci (2016) yüksek lisans tezinde Mehmet Akif Ersoy'un hayatını, eserlerini ve Kur'an tasavvurunu incelemiştir. Akif'in fikir dünyasını şekillendiren ve Kur'an tasavvurunun temelini oluşturan Kur'anî kavramlar hakkında bilgi verilmiş ve Akif'in Kur'an tasavvuru hakkındaki değerlendirmeleri araştırılmıştır.

Taştan (2015) tarafından yazılan yüksek lisans tezinde, Mehmet Akif Ersoy'un dine dayalı ahlak anlayışı, şiirleri, yazıları, söylemleri ve hayatı ekseninde değerlendirilmiştir.

Uslu (2015) yüksek lisans tezinde *Safahat* adlı eserdeki şiirlerin eğitim olgusu ekseninde şairin yaşadığı şartlar ve dönem de göz önünde bulundurularak Akif'in bakış açısıyla eğitim felsefesini ve eğitim metodlarını incelemiştir.

Ocak (2015) yüksek lisans tez çalışmasında Leyla mefhumunu merkeze koyarken Fuzûlî'nin *Leylâ vü Mecnûn* mesnevisini temel almıştır. Bu temel nokta ekseninde Mehmet Akif Ersoy ve Sezai Karakoç'un Leyla imgeleri arasındaki benzerlik ve farklılıklar tespit edilmeye çalışılmıştır.

Gündoğdu'nun (2014) yüksek lisans tez çalışmasında yine bir karşılaştırma yapılmış olup, Namık Kemal ve Mehmet Akif'in batı algıları mukayese edilmiştir. İkisinin birbirine benzerlikleri incelenerek Batı'nın Osmanlı/Türk/İslam düşünce tarihi tarafından nasıl algılandığı Namık Kemal ve Mehmet Akif'in düşünceleri eksenine belirlenmeye çalışılmıştır.

Şimşek (2013) yüksek lisans tezinde oldukça spesifik bir yaklaşımla *Safahat*'ta yer alan Asım karakteri incelenmiştir. Çalışmada Mehmet Akif'in, ideal genç modeli olan Asım'ın fiziksel ve ahlaki özellikleri ortaya konulurken Asım'ın ideali ve Asım'dan beklenenler analiz edilmiştir.

Kayhan (2013) tarafından yazılan yüksek lisans tezinde Mehmet Akif Ersoy'un şairlik yönünün yanı sıra bir fikir adamı oluşuna da vurgu yapılmış ve Milli Mücadele sürecinde Mehmet Akif Ersoy'un düşünce, duruşu incelenmiştir.

Moğul (2012) yüksek lisans tezinde Mehmet Akif'in *Safahat* isimli eserinin Türkçe eğitimi ve değerler eğitimi açısından incelenmesini yapmıştır. Çalışmada *Safahat*'ta yer alan metinler incelenip ilgili metinler üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır. *Safahat*'in Türkçe eğitimine etkileri tarihsel, teorik ve sosyal konu

başlıkları açısından incelenirken, değerler eğitimi başlıkları altında birlikte ifade edilmiştir. Bu bağlamda 20 adet değer başlığı birlikte ele alınarak incelenmiştir.

Çam (2011) tarafından yazılan yüksek lisans tezinde, çalışma, *Modern ve İslâm Kaynaklı Bir Gelecek Tasavvuru: Mehmet Akif; Hümanist ve İlerlemeci Bir Gelecek Tasavvuru: Tevfik Fikret; Marksist Karakterli Bir Gelecek Tasavvuru: Nazım Hikmet* şeklinde üç genel başlığa ayrılmış ve bu üç yazarın şiirleri ekseninde gelecek tasavvuru karşılaştırılmıştır.

Kılıçoğlu (2011) yüksek lisans tezinde Mehmet Akif Ersoy'un bütün eserleri doğrultusunda din ve dinin toplumsal fonksiyonlarını, dinin toplumsal kurumlar üzerindeki etkisini, aile eğitimi, iktisat ve siyaset-devlet kavramlarını incelemiş ve ayrıca Mehmet Akif'in islam anlayışını ve *Kur'an-ı Kerim'e* bakışını islam sosyolojisi bağlamında değerlendirmiştir.

Horoz (2010) tarafından yazılan yüksek lisans tezinde Mehmet Akif'in *Safahat* isimli eserinde yer alan hadisler incelenip değerlendirilmiş olup ayrıca Mehmet Akif'in eserdeki hadisleri kullanım tutumuna değinilmiştir.

Aslan (2010) yüksek lisans tezinde Mehmet Akif Ersoy'un tarihî rolü ekseninde değerlendirme yapılmış Milli Mücadele sürecinde birlik ve beraberliği sağlamaya dönük faaliyetleri araştırılmıştır.

Alemdar (2010) yüksek lisans tezinde Mehmet Akif Ersoy'un ele aldığı konuları, konuların işleniş biçimini ve dilin kullanımını incelemiştir. Bununla birlikte *Safahat'ın Birinci Kitab'*ında yer alan kelimeler ve kelime grupları ile anlamları ve türlerini karşılaştırmalar yaparak değerlendirmiş olup, kelime ve kelime gruplarını dizin hâlinde vermiştir.

Gülüser (2010) yüksek lisans tezinde Mehmet Akif'in Tanrı anlayışına ilişkin sorulara din felsefesinde yer alan Tanrı Problemini temel alarak cevap aramaya çalışmıştır. Ayrıca Akif'in eserlerindeki Tanrı sıfatlarını, Akif'e göre Tanrı ve alem ilişkisi ile insan konularını ele almıştır.

Çelik (2009) yüksek lisans tez çalışmasında, edebiyat sosyolojisi bağlamında Mehmet Akif Ersoy'u değerlendirmiştir. Mehmed Âkif Ersoy'un şiirleri referans alınarak sosyolojik bir analizle edebiyatın, sosyal alanla olan bağı ortaya konulmuştur. Bu analizde toplumsal kaygıların ön planda tutularak yazılmış olan şiirleri tasnif edilerek incelenmiştir.

Yılmaz (2009) yüksek lisans tez çalışmasında, çok yönlü bir şahsiyete sahip olan Mehmet Akif'in eserlerinde özellikle de *Safahat'ta* halk kültürü ve halk edebiyatı unsurlarını araştırmıştır. Çalışmada fişleme yöntemi kullanılmış olup öncelikle Mehmet Akif'in edebî şahsiyeti ve edebî şahsiyetinin oluşmasındaki hususlar incelenmiştir. Bu çalışma ile Akif'in bilinen fakat sistematik manada ele alınmayan bir yönünü bilimsel bir şekilde ortaya konulmuştur.

Çiftçi (2010) tarafından yapılan yüksek lisans tezinde Mehmet Akif'in *Safahat* isimli eserindeki halk edebiyatı ve halk bilimi unsurlarının ne ölçüde kullanıldığı incelenmiş ve tespit edilen unsurlar toplanarak tasnif edilmiştir. Sonuç olarak halk edebiyatı ve halk bilimi unsurlarının eserde ne derecede kullanıldığı belirlenmiştir.

Demirbaş (2009) yüksek lisans tezinde şairin yaşadığı dönemde bir edebiyat akımı olan realizm ile şair arasında bir ilgi olup olmadığının ve varsa bu ilginin onun şiirlerindeki yansımaları üzerinde durmuştur.

Şenbalcı (2009) yüksek lisans tez çalışmasında eğitime sağladıkları katkılar bakımından dikkat çekmekte olan edebiyatçılar arasında yer alan Mehmet Akif Ersoy ve Tevfik Fikret'in eğitim konusundaki uygulamaları ve eserleri aracılığıyla eğitime yaptıkları hizmetleri ele almıştır. Çalışmada Akif ve Fikret, eğitimin amacı, niteliği, unsurları, problemleri ve çözüm yolları konusunda gerek eserlerinde gerekse öğretmenlik hayatlarında fikirleri ve uygulamaları ekseninde mukayese edilmiştir.

Aydın (2002) tarafından yazılan yüksek lisans tezinde Mehmet Akif Ersoy'un şiirlerindeki edebî sanatlar tespit ederek şahsiyetinin eserlerine yansımaları araştırılmıştır. Toplam 27 edebî sanatın kullanıldığı tespit edilmiş olup özellikle teşbih ve istiare sanatları tasnife tabii tutulmuş ve böylelikle şairin üslup özelliklerine açıklık getirilmeye çalışılmıştır.

Kır (1988) tarafından yazılan yüksek lisans tez çalışmasında Mehmet Akif'in sosyolojinin alanına giren fikirleri özellikle de edebiyat ve din sosyolojisi alanlarındaki görüşleri tarihi ve sosyal şartlar göz önünde bulundurularak sosyolojik bir analize tâbi tutulmuştur. Çalışma ile Mehmet Akif Ersoy'un millî şair ve tarihî kimliğinin yanına Türk sosyoloğu veya bir Türk sosyal düşünürü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tüylü'nün (1986) yüksek lisans tezinde Mehmet Akif Ersoy'un şiirlerinde konu olarak ele alınan sosyal meseleler değerlendirilmiş olup çalışmada Akif'e dair geniş bir bibliyografyaya da yer verilmiştir. Bu

bibliyografya; şairin kitap haline getirilmiş eserlerini, tercümelerini, *Safahat* dışında kalan şiirlerini ve *Sırat-ı Müstakim*, *Sebil'ür-Reşad* dergilerinde bulunan nesirlerinin kronolojik bir listesini ve şair hakkındaki yazıları içermektedir.

Sanatta yeterlilik tez çalışması

Tuncer (2016) tarafından hazırlanmış olan sanatta yeterlilik tezinde Akif'in *Çanakkale Şehitlerine* şiirinin bestelenmesine ilişkin sistematik bir yöntem belirlenmiştir. Ayrıca bu yöntemin başka şiirlerin bestelenebilmesi aşamasında model olması sağlanmaya çalışılmıştır. Çalışmada eserin çözümlenmesi ve tarihsel, dönemsel, duygusal, ritmik, prozodik ve stilistik özelliklerinin analizi sonrasında şiirin müzikal tasarımı gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

Mehmet Akif Ersoy hakkında hazırlanmış olan lisansüstü tezlerin yapıldıkları yıllara göre dağılımları Tablo 3.'de verilmiştir. Ersoy'la ilgili doktora tez çalışmalarının 1991 yılında, yüksek lisans tez çalışmalarının 1986 yılında, sanatta yeterlilik çalışmalarının ise 2016 yılında yapılmaya başlandığı görülmektedir. Çalışma periyodu boyunca en yoğun çalışmanın 8 yüksek lisans tezi ve 1 doktora tezi ile 2019 yılında gerçekleştiği görülmektedir. Yüksek lisans tezleri ekseninde hemen hemen her yıl bir ya da birden fazla çalışma yapıldığı görülürken, doktora tezi açısından ortalama 3-4 yıllık aralıklarla tek bir çalışma yapıldığı gözlenmiş olup, çalışmaların daha çok yüksek lisans tezi ekseninde ilerlediği belirlenmiştir.

Mehmet Akif Ersoy Hakkında Yapılmış Erişime Açık Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı				Mehmet Akif Ersoy Hakkında Yapılmış Erişime Kapalı Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	
Yıllar	Doktora	Yüksek Lisans	Sanatta Yeterlilik	Doktora	Yüksek Lisans
1986	-	1	-	-	-
1988	-	1	-	-	-
1989	-	-	-	-	1
1991	-	-	-	1	-
1994	-	-	-	-	1
1995	1	-	-	-	2
1996	-	-	-	-	1
1997	-	-	-	1	-
1999	-	-	-	-	1
2000	-	-	-	-	1
2002	-	1	-	-	1
2003	-	-	-	-	1
2008	1	-	-	-	-
2009	-	4	-	-	-
2010	-	5	-	-	-
2011	1	2	-	-	-
2012	-	1	-	-	-
2013	-	2	-	-	-
2014	1	1	-	-	-
2015	-	3	-	-	-
2016	1	3	1	-	-
2017	-	2	-	-	-
2018	-	1	-	-	-
2019	1	8	-	-	-
2020	-	6	-	-	-
Toplam	6	41	1	2	9

Tablo 3. Mehmet Akif Ersoy Konusunda Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Mehmet Akif Ersoy konusunda yapılmış erişime açık lisansüstü tezlerinin üniversitelere göre dağılımını gösteren Tablo 4 incelendiğinde 6 farklı üniversitede doktora, 26 farklı üniversitede yüksek lisans, 1 farklı üniversitede ise sanatta yeterlilik tezi tamamlandığı görülmektedir. Erişime açık yüksek lisans tezlerinin sayısı incelendiğinde en fazla tezin (5 adet, %11,9) Marmara Üniversitesi'nde yapıldığı gözlenirken ikinci sırayı (3'er adet tez, %7,1) Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi ve Fırat Üniversitesinin paylaşmakta olduğu görülmektedir.

Üniversiteler	Doktora	Yüksek Lisans	Sanatta Yeterlilik
Haliç Üniversitesi	-	-	1
İstanbul Üniversitesi	1	1	-
Atatürk Üniversitesi	1	2	-
Gazi Üniversitesi	1	2	-
Ege Üniversitesi	1	1	-
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi	1	3	-
Ankara Üniversitesi	1	-	-
Marmara Üniversitesi	-	5	-
Erciyes Üniversitesi	-	3	-
Sakarya Üniversitesi	-	3	-
Fırat Üniversitesi	-	3	-
Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi	-	1	-
Selçuk Üniversitesi	-	2	-
İstanbul Şehir Üniversitesi (İng.)	-	1	-
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	-	1	-
Afyon Kocatepe Üniversitesi	-	1	-
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	-	1	-
Niğde Üniversitesi	-	1	-
Balıkesir Üniversitesi	-	1	-
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	-	1	-
İstanbul Arel Üniversitesi	-	1	-
Dokuz Eylül Üniversitesi	-	1	-
Uludağ Üniversitesi	-	1	-
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi (İng.)	-	1	-
Harran Üniversitesi	-	1	-
Kahramanmaraş Üniversitesi	-	1	-
Boğaziçi Üniversitesi	-	1	-
Karabük Üniversitesi	-	1	-
Toplam	6	41	1

Tablo 4. Mehmet Akif Ersoy Konusunda Yapılmış Erişime Açık Lisansüstü Tezlerinin Üniversitelere Göre Dağılımı

Mehmet Akif Ersoy hakkında yapılan lisansüstü tezlerin enstitülere göre dağılımı Tablo 5 belirtilmiştir. Bu tabloya göre doktora alanında sadece Sosyal Bilimleri Enstitüsü'nde 6 adet tez yapıldığı gözlenmiştir. Yüksek lisans alanında ise çalışmaların 3 farklı enstitüde çeşitlendiği ve en fazla yüksek lisans tezinin yapıldığı enstitünün %83,33 oranıyla Sosyal Bilimler Enstitüsü olduğu (35 adet tez) görülmektedir. İkinci sırada ise Eğitim Bilimleri Enstitüsü 4 adet yüksek lisans tezi (%9,52) ile yer aldığı görülmekte olup, Lisansüstü Eğitim Enstitüsünde ise 3 adet (%7,14) yüksek lisans tezi hazırlandığı belirlenmiştir.

Enstitüler	Doktora	%	Yüksek Lisans	%
Sosyal Bilimler Enstitüsü	6	100	35	83,33
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	-	-	3	7,14
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	-	-	4	9,52
Toplam	6	100	42	100

Tablo 5. Mehmet Akif Ersoy Konusunda Yapılmış Erişime Açık Lisansüstü Tezlerinin Enstitülere Göre Dağılımı

Mehmet Akif Ersoy hakkında yapılan lisansüstü tezlerin anabilim dallarına/bölgümlere göre dağılımını gösteren Tablo 6 incelendiğinde, hem doktora (6 adet (%100)) hem de yüksek lisans (12 adet (%28,57)) alanlarında en fazla çalışmanın Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında yapıldığı görülmektedir. Yüksek lisans alanında 6 adet (%14,29) tez ile ikinci sırada Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalında çalışma yapıldığı görülmüştür. Bununla birlikte felsefe, din, sosyoloji, tarih, eğitim, kamu yönetimi, uluslararası ilişkiler, türk musiki gibi çeşitli anabilim dallarında da lisans üstü araştırmaların olduğu tespit edilmiştir.

Anabilim Dalı/Bölüm	Doktora	%	Yüksek Lisans	%
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı	6	100	12	28,57
Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı	-	-	6	14,29
Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı	-	-	4	9,52
Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı	-	-	2	4,76
Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı	-	-	2	4,76
İlahiyat Anabilim Dalı	-	-	2	4,76
Sosyoloji Anabilim Dalı	-	-	2	4,76
Tarih Anabilim Dalı	-	-	2	4,76
İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	-	-	1	2,38
İlköğretim Anabilim Dalı	-	-	1	2,38
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı	-	-	1	2,38
Eğitim Yönetimi, Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Anabilim Dalı	-	-	1	2,38
Anabilim Dalı	-	-	1	2,38
İnsan ve Toplum Bilimleri Anabilim Dalı	-	-	1	2,38
Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı	-	-	1	2,38
Kamu Yönetimi Anabilim Dalı	-	-	1	2,38
Uluslararası İlişkiler Bölümü	-	-	1	2,38
Türk Musikisi Anasanat Dalı	-	-	1	2,38
Toplam	6	100	42	100

Tablo 6. Mehmet Akif Ersoy Konusunda Yapılmış Erişime Açık Lisansüstü Tezlerin Anabilim/Anasanat Dallarına/Bölgümlere Göre Dağılımı

Mehmet Akif Ersoy konusunda yapılmış erişime açık lisansüstü tezlerin konulara göre dağılımını gösteren Tablo 7 incelendiğinde 6 doktora tez çalışmasından 3'nün *Diğer Edebiyatçılar ile Karşılaştırma* konusu üzerine olduğu ve ilk sırada yer aldığı, bu konuyu devamında *Genel olarak Eserleri Edebî Açısından İnceleme, Safahat İsimli Eseri Edebî Açısından İnceleme* ve *Şiirlerine Yönelik İnceleme* konularının takip ettiği görülmektedir.

Yüksek lisans çalışmaları açısından konu olarak ilk sırada *Dini ve Siyasi Fikirlerine İlişkin İncelemelerin* yer aldığı ikinci sırada en önemli eserlerinden olan *Safahat İsimli Eseri Edebî Açısından İnceleme* konusunun yer aldığı ve devamında sırasıyla *Eserlerine İlişkin Genel İnceleme* ve *Şiirlerine Yönelik İnceleme* konularında çalışmalar yapıldığı görülmüştür.

Konular	Doktora	%	Yüksek Lisans	%
Diğer Edebiyatçılar İle Karşılaştırma	3	50	6	14,29
Genel olarak Eserleri Edebi Açından İnceleme	1	16,6	1	2,38
Safahat İsimli Eseri Edebi Açından İnceleme	1	16,6	8	19,05
Şiirlerine Yönelik İnceleme	1	16,6	4	9,52
Eserlerine İlişkin Genel İnceleme	-	-	5	11,90
Dini ve Siyasi Fikirlerine İlişkin İnceleme	-	-	14	33,33
Sosyolojik Eksende Fikirlerine İlişkin İnceleme	-	-	2	4,76
Edebi Fikirlerine İlişkin İnceleme	-	-	2	4,76
Toplam	6	100	42	100

Tablo 7. Mehmet Akif Ersoy Konusunda Yapılmış Erişime Açık Lisansüstü Tezlerin Konulara Göre Dağılımı

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada Türkiye'de Mehmet Akif Ersoy konusunda yapılan 41 adet yüksek lisans ve 6 adet doktora tezi ve 1 adet sanatta yeterlilik çalışması biyometrik analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. YÖK Ulusal Veri Tabanı'nda "Mehmet Akif Ersoy" ve "Mehmet Akif" anahtar kelimeleri ile tarama yapılmıştır.

Araştırmanın sonucunda Mehmet Akif Ersoy konusunda yapılan lisansüstü çalışmalarda yayın dilinin büyük oranda Türkçe olduğu, ilk yüksek lisans tezinin 1986 yılında ilk doktora tezinin ise 1989 yılında tamamlandığı görülmüştür.

Doktora çalışmalarının tamamının Sosyal Bilimler Enstitüsü ile Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında yapıldığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte yüksek lisans tezlerinin %83,33'ünün Sosyal Bilimler Enstitüsünde yapıldığı görülürken bu çalışmaların %28,57'sinin Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında tamamlandığı görülmüştür.

Mehmet Akif Ersoy konusunda 6 farklı üniversitede doktora, 26 farklı üniversitede yüksek lisans, 1 farklı üniversitede ise sanatta yeterlilik tez çalışmasının tamamlandığı görülmüştür.

Bir yönüyle tarihi bir şahsiyet de olmasına rağmen Mehmet Akif Ersoy ile ilgili Tarih/İslam Tarihi Anabilim Dallarında ancak 3 çalışma yapılmış olduğu tespit edilmiştir. Yüksek lisans tezlerinde ise içerik açısından ilk sırada "dinî" ve "siyasî" fikirlerine ilişkin incelemelerin yer aldığı, ikinci sırada Safahat İsimli Eserine İlişkin Edebi Açından İncelemelerin yer aldığı ve devamında sırasıyla Hayatı veya Eserlerine İlişkin Genel İncelemeler ile Şiirlerine Yönelik İncelemelerin yer aldığı çalışmaların yapıldığı görülmüştür. Doktora tezlerinde ise içerik olarak ağırlıklı diğer edebiyatçılar ile karşılaştırma ekseninde çalışıldığı görülmüştür.

Mehmet Akif Ersoy ile ilgili yapılan lisansüstü çalışmalarda konu seçiminde edebiyatçılarla karşılaştırma, edebi açıdan inceleme, fikri açıdan inceleme ve hayatı veya eserlerine ilişkin genel inceleme üst başlıklarında toplandığı görülmekte olup bu üst başlıklarda en az tercih edilenin genel olarak eserleri edebî açıdan inceleme ekseninde olduğu görülmektedir.

Bir diğer dikkat çekici sonuç ise yüksek lisans çalışmalarında siyasi ve dini fikirlerine dair incelemelerin *Safahat* adlı eserini bir istisna olarak kabul edersek edebî fikirlerine dair incelemelerin çok önüne geçmiş olmasıdır. Zira Dini ve Siyasi Fikirlerine İlişkin İnceleme başlığı altında 14 yüksek lisans çalışması söz konusu iken *Safahat* ile ilgili edebî değerlendirme niteliğinde 8 tez çalışması söz konusudur. Mehmet Akif Ersoy'un fikri ve edebî yaklaşımlarına dair çalışmaların eserlerinde kullandığı dil bilgisi kuralları ekseninde araştırmalara nazaran çok olduğu görülmüştür. Özelde şiirlerini merkeze alan araştırma sayısı da siyasi ve fikri yaklaşımları ekseninde yapılan araştırmalara nazaran oldukça azdır. Bu bulgular sonucunda, şiirleri ve eserlerinde kullandığı dil bilgisi ile eserlerindeki seçili temalar ekseninde lisansüstü çalışmaların çok az sayıda olduğu tespit edilmiştir. Gelecek dönemlerde Mehmet Akif Ersoy konusunda lisansüstü çalışma yapacak adaylara, eksik olduğu düşünülen bu araştırma konularını tercih etmeleri önerilmektedir.

Yazar Katkı Oranları

Çıkar Çatışması Beyanı

“Türkiye’de Mehmet Akif Ersoy Konusunda Yapılan Lisansüstü Tezlere Yönelik Bibliyometrik Bir Araştırma” başlıklı makalemiz ile ilgili herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması yoktur ve yazarlar arasında da herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Alkan, G. (2014). Türkiye’de Muhasebe Alanında Yapılan Lisansüstü Tez Çalışmaları Üzerine Bir Araştırma (1984-2012). *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı 61, 41-52.
- Candeğer, Ü. (2015). Mehmet Akif Ersoy Hakkında Yazılan Lisansüstü Tezler Üzerine Bir İnceleme. *Akademik Bakış Dergisi*. Sayı 51, 291-307.
- Daşcıoğlu, Y. & Husseiny, A. (2019). Mehmet Âkif Ersoy Hakkındaki Arapça Bibliyografya Üzerine Bir Araştırma. *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 5(9), 21-33.
- Kahraman, A. (2021). Mehmet Âkif Altmış Üç Yıllık Bir Ömür. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları (DEA)*, Özel Sayı, 313-320.
- Köse, A., Bülbül, S. E., Tezergil, S. A., (2017). Türkiye’de Aktüerya Bilimleri Konusunda Yapılan Lisansüstü Tezlerin Değerlendirilmesi. *VIII. International Graduate Education Symposium. PROCEEDINGS BOOK*. Turkish Republic of Northern Cyprus. Erişim adresi: <https://egitim.sakarya.edu.tr/sites/egitim.sakarya.edu.tr/file/ulestammetin.pdf>
- Şen, E. (2015). Âkif Literatürüne Yeni Bir Katkı: Mehmet Âkif Ersoy’un Kur’ân Anlayışına Dair Yapılan Çalışmalar Üzerine Bibliyografik Bir Deneme. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, Sayı 6, 211-221.
- Şen, H. (2016). Mehmed Akif Ersoy’un Düşüncelerinin Biyografik Analizi. *Sosyoloji Dergisi*, Sayı 34, 243-268.
- URL-1. Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi Tez Tarama Sayfası. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> Erişim Tarihi: 25.03.2022.

Çalışmaya konu olan lisansüstü yayınlar

- Abdallah, S., N., İ. (2016). *Mehmet Âkif ve Abdullah Et-Tayyib’in Şiirlerinde Geleneğin İhyasi* (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul.
- Açıkgöz, G. (2019). *Mehmet Akif’in Safahat Adli Eserinde İsim Tamlamalarının İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Alemdar, E. (2010). *Safahât’ın Dil Bilgisi Yönünden Dizini Safahât: Birinci Kitap* (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Aslan, T. (2010). *Mehmet Akif ve Milli Mücadele’de Birlik ve Beraberliği Sağlamaya Dönük Faaliyetleri* (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Aydın, H. (2002). *Mehmet Akif Ersoy’un Şiirlerinde Edebi Sanalar* (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Aydilek, M. (2017). *Mehmet Akif Ersoy’un Eserleri Düşüncelerinin Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarına Yansıması* (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.
- Bakçı, E., C. (2019). *Mehmed Âkif Ersoy’un Safahat Adli Eserine Kelâmî Bir Bakış* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.
- Baysülen, E. (2016). *Mehmet Akif Ersoy’un Eğitim Felsefesi (Konuşmaları ve Yazdığı Eserler Bağlamında Nitel Bir Analiz)* (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Cebeci, O. (2019). *Mehmet Akif Ersoy’un İslamcılıkla İlişkisi (1873-1936)* (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Çam, Ç. (2011). *Mehmet Âkif, Tefvik Fikret ve Nazim Hikmet’in Şiirlerinde Gelecek Tasavvuru* (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.

- Çelik, S. (2009). *Edebiyat Sosyolojisi Bağlamında Mehmed Âkif Ersoy* (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Çifçi, G. (2010). *Mehmet Akif Ersoy'un "Safahat" Adlı Kitabının Halk Edebiyatı ve Halk Bilimi Unsurları Üzerine Bir İnceleme* (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Demirbaş, M. (2009). *Mehmed Âkif'in Şiirlerinde Realizm* (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Demirci, M. (2016). *Mehmet Âkif Ersoy'un Kur'an Tasavvuru* (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Duisebayeva, D. (2008). *Mehmet Âkif Ersoy'un "Safahat" ile Muhtar Avezov'un "Abay Yolu" Adli Eserinin Tema Bakımından İncelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Durdudiler, Z. (2020) *Mehmet Akif Ersoy'un Milliyetçilik Anlayışı* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Gökçek, F. (1995). *Mehmet Akif Ersoy'un Şiiri Üzerinde Bir İnceleme* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Gözen, M. (2019). *Mehmet Akif Ersoy'un Nazım ve Nesirlerinde İctimâî Tefsir* (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Karabük Üniversitesi, Karabük.
- Gülüser, A. (2010). *Mehmet Akif Ersoy'da Tanrı Problemi* (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Gündoğdu, Ş. (2014). *Namık Kemal ve Mehmed Akif'in 'Batı Algıları* (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Horoz, Y. (2010). *Mehmet Âkif Ersoy'un Safahat'ta Anlam ve Telmih Olarak Kullandığı Hadislerin İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Husseiny, A., A., E. (2019). *Mehmet Akif Ersoy'un Mısır Hayatı Üzerine Bir Araştırma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- İlter, N. (2020). *Mehmet Âkif Ersoy'un İnanç Dünyası* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Kayhan, M. (2013). *Milli Mücadele ve Mehmet Akif Ersoy*, (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Niğde Üniversitesi, Niğde.
- Khalilova, G. (2019). *Mehmet Akif Ersoy ve Mirze Elekber Sabir Arasında Bir Karşılaştırma* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Kılıçoğlu, O. (2011). *Mehmet Akif Ersoy'un Dini-Sosyal İslahatçılığı* (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi) (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kır, İ. (1988). *Mehmet Akif Ersoy'un Görüşlerinin Sosyolojik Analizi* (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Kjahja, S. (2020). *Millet ve Milliyetçilik Kavramları Etrafında Mehmet Akif'in Eseri ve Arnavut Aydınlarının Yorumları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul.
- Koçak, M. (2016). *Mehmed Âkif Ersoy, Necip Fazıl Kısakürek ve Sezai Karakoç'un Eserlerinde Coğrafya, Tarih, Medeniyet Düşüncesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul.
- Meral, B. (2020). *20. Yüzyilin Ürettiği İtikâdi-Kelâmi Problemlere Mehmet Akif Ersoy'un Bakışı* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Moğul, S. (2012). *Mehmet Akif Ersoy'un Safahat İsimli Eserinin Türkçe Eğitimi ve Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Ocak, B. (2015). *Fuzûlî, Mehmet Âkif ve Sezai Karakoç'da Leylâ* (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Öğüt, A., N. (2017). *Before The Collapse Of The Public: A Study Of The Conditions Of Possibility Of The Public Sphere Between The Period Since The Late Ottoman Until The Early 2000s Through The Exemplary*

- Subjectivities Of Mehmet Akif Ersoy And Mithat Cemal Kuntay* (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). İstanbul Şehir Üniversitesi, İstanbul.
- Soytürk, R. (2019). *Bir "Tefrika Roman" Olarak Safahat* (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- Şenbalcı, G. (2009). *Mehmed Âkif ve Tevfik Fikret'in Eğitim Görüşlerinin Mukayesesi* (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Şeyda, A. (2011). *Mehmet Akif Ersoy'un Safahat'ında Söz Dizimi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Şimşek, M. (2013). *İdeal Bir Genç Modeli Olarak Safahat'ta "Asım"* (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Rize.
- Uçar, E., C. (2020). *Mehmet Akif Ersoy'un Eserlerindeki Temel Değerlerin Din Eğitimi Açısından İncelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Ufuk, K. (2019). *Islamist And Turkist Conceptualization Of Nation In The Late Ottoman Period: A Comparison Of Mehmet Akif Ersoy And Ziya Gökalp* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.
- Uluçay, M. (2014). *Mehmet Akif Ersoy'un Eserleri Üzerinde Dil ve Üslup İncelemesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Unsu, A. (2018). *Mehmet Akif Ersoy ve Tevfik Fikret'in Şiirlerindeki Tema Karşılaştırması* (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Uslu, E., M. (2015). *Mehmet Akif Ersoy'un Safahat Adlı Eserinde Eğitim Olgusu* (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Taştan, M. (2015). *Mehmet Akif Ersoy'un Dine Dayalı Ahlak Anlayışı* (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Tuncer, K., A. (2016). *Sözden Sese: Mehmet Akif Ersoy'un Çanakkale Şehitlerine Şiirinin Bestelenmesi* (Yayımlanmamış Sanatta yeterlilik Tezi). Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Türk, A. (2018). *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Mehmed Âkif'e Dair Yazılmış Eserlerdeki Değerlendirmeler* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul.
- Tüylü, A. (1986). *Mehmet Akif'in Şiirlerinde Sosyal Meseleler* (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Yardım, D. (2020). *Mehmet Akif'in Şiirlerinde Tasvir Üzerine Bir İnceleme* (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Yılmaz, B. (2009). *Mehmet Akif Ersoy'un Eserlerinde Halk Kültürü ve Halk Edebiyatı Materyallerinden İstifâde* (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Extended Abstract

In this study, in order to contribute to the expansion of the scope of bibliometric studies on Mehmet Akif Ersoy, an important literary and intellectual person in our history, due to his works, thoughts and being the author of our National Anthem, the data obtained from the Higher Education Council National Thesis Center are presented. Postgraduate studies on Mehmet Akif Ersoy were evaluated with the data, and then information that would guide new study subjects was tried to be revealed.

Bibliometric analysis has recently been recognized as a very important field of scientific expertise and has become an integral part of research and evaluation methodology. The analysis in question is based on statistical methods to reveal changes in verbal and numerical parameters on a determined subject, and to determine the profile and trends of publications related to the subject.

In the study, the keywords "Mehmet Akif Ersoy" and "Mehmet Akif" were searched in the YÖK National Database. As a result of the scanning, it has been determined that there are 59 postgraduate theses on the works and ideas of Mehmet Akif Ersoy. All of the accessible studies (6 doctoral thesis, 41 master's thesis and 1 proficiency in art study) were examined using the biometric analysis method. For this purpose, information on the subject, original language, genre, study year, university/department and content related to the studies conducted at the graduate level have been compiled and arranged.

Approximately 85% of the postgraduate theses open to access were determined as master's thesis, 12.5% as doctorate and 2% as proficiency in art. However, a total of 11 studies, 2 of which were doctoral theses and 9 of which were master's theses, were found to be closed to access and these theses could not be evaluated. Among the theses open to access, 85% of theses written in Turkish are master's thesis, 13% are doctorate and 2% are proficiency in art, and 2 theses written in English consist of studies prepared as master's thesis.

It is seen that doctoral thesis studies on Ersoy started in 1991, master thesis studies in 1986, and proficiency in art studies in 2016. It is seen that the most intense work during the study period took place in 2019. While it is seen that one or more studies are carried out almost every year in the axis of master's theses, it has been observed that a single study has been carried out with an average of 3-4 years in terms of doctoral thesis, and it has been determined that the studies mostly progress in the axis of the master's thesis.

When the distribution of graduate theses according to universities is examined, it is seen that doctorate thesis was completed in 6 different universities, master's thesis was completed in 26 different universities, and proficiency in art thesis was completed in 1 university.

It has been determined that all of the doctoral studies were carried out in the Institute of Social Sciences and the Department of Turkish Language and Literature. However, it was seen that 83.33% of the master's theses were done in the Institute of Social Sciences, while 28.57% of these studies were completed in the Department of Turkish Language and Literature.

When the distribution of the postgraduate theses about Mehmet Akif Ersoy is examined according to the departments, it is seen that the most studies (all of the studies in the doctoral field and 28.57% of the studies in the graduate field) were made in the Department of Turkish Language and Literature. It was observed that the second place in the master's field was the Department of Basic Islamic Sciences (14.29%). In addition, it has been determined that there are postgraduate studies in various departments such as philosophy, religion, sociology, history, education, public administration, international relations, and Turkish music.

In the postgraduate studies about Mehmet Akif Ersoy, it is seen that the subject selection is gathered under the headings of comparison with the literati, literary examination, intellectual examination and general examination of his life or works.

Another remarkable result is that, if we accept Safahat as an exception, the studies on his political and religious ideas in his graduate studies far exceeded the studies on his literary ideas.

It has been seen that the studies on the intellectual and literary approaches of Mehmet Akif Ersoy are more than the researches in the axis of grammar rules used in his works. In particular, the number of studies centered on his poems is very few compared to the studies conducted on the axis of his political and intellectual approaches. As a result of these findings, it has been determined that there are very few postgraduate studies on the axis of his poems and the grammar he uses in his works and the selected themes in his works. This research, which is thought to be incomplete, will be given to candidates who will do postgraduate studies on Mehmet Akif Ersoy in the future.